

Dret a l'opinió (i a la participació)

ALGUNS ACLARIMENTS DE PARTIDA

- ▶ Aquesta fitxa només recull una selecció d'informació provisional que considerem clau per al debat que volem generar en el foro. Es tracta d'informació provinent de diverses fonts i que tenen diferent abast (nivell local i més general, per tal de poder fer sempre que sigui possible un exercici comparatiu).
- ▶ Hem considerat que tant rellevant és la informació objectiva procedent de bases de dades diverses (fonts secundàries), com aquella altra més subjectiva aportada per professionals de la xarxa, infants i adolescents que aporten la seva visió sobre la realitat (fonts primàries). El diàleg entre aquests dos tipus d'informació pensem que ens ajudarà en l'exercici de comprensió i d'anàlisi de la realitat.
- ▶ Les fonts primàries d'informació creades ad hoc són: enquesta mitjançant formularis online i el propi espai de debat generat a partir del foro "Drets per fer possible la infància".
- ▶ Hem incorporat en la cerca d'informació la perspectiva de gènere i de la interseccionalitat (interrelació edat, classe social, ètnia, religió, identitat de gènere, discapacitat...), per defugir un tractament homogeneïtzador de la informació i per comprendre millor la complexitat de la realitat, les necessitats dels infants i les causes de desigualtat.
- ▶ No sempre hem trobat disponible informació sobre qüestions que consideràvem rellevants, la qual cosa pensem que hem de visibilitzar perquè aquesta absència d'informació ja és, en si mateixa, significativa.

BREUS APUNTS SOBRE DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES PER CONTEXTUALITZAR

- ▶ Total població 0-18 anys a Badalona (2020): 45.828 (20,53% de la població total)
- ▶ Distribució per sexes: 51,92% nois | 48,07% noies
- ▶ Distribució territorial: quasi el 40% de població 0-18 anys es concentra als barris de Sant Roc, Artigues, La Salut i Llefià.
- ▶ Població 0-18 anys amb diversitat funcional (2020): 826 (65,49% nois i 34,50% noies).
- ▶ Població 0-17 anys procedent de l'estranger (2019): 1.040 persones. Quasi el 65% de població 0-18 anys de nacionalitat estrangera es concentra als barris de Sant Roc, Artigues, La Salut i Llefià.
- ▶ Índex dependència juvenil (2020): 25,4%
- ▶ Llars familiars que tenen algun menor de 16 anys (2011): 70,8%.

MARC NORMATIU AUTONÒMIC (referències principals)

- ▶ Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies.
- ▶ Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (Pacte per a la infància)

1. PRESENTACIÓ

1.1. Text literal de la Convenció sobre el dret: ARTICLE 12

L'infant té dret a expressar la seva opinió i que aquesta sigui tinguda en compte en tots els assumptes que l'afectin.

- 1. Els estats membres han d'assegurar al nen i la nena amb capacitat de formar-se un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots els afers que els afectin. Les seves opinions han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa.*
- 2. Amb aquesta finalitat, l'infant ha de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, bé directament, bé per mitjà d'un representant o d'una institució adequada, d'acord amb les normes de procediment de la legislació.*

1.2. Definició del focus d'atenció posat en el Baròmetre:

- ▶ Tot i que l'article de la Convenció fa referència al dret a ser escoltat i d'opinió, i no utilitza el terme participació, hem tingut en compte una idea més àmplia i de major implicació dels infants i adolescents i, per tant, que ens interpel·la i ens exigeix més als adults.
- ▶ Hem considerat la participació de forma transversal com un element clau en els diferents àmbits de vida quotidiana dels infants i adolescents (la família, l'escola, el lleure, el barri...) i no només en determinats àmbits i vinculada a estructures o contextos formals.
- ▶ Contemplem que existeixen diferents nivells de participació que van des de tenir accés a la informació, poder-la analitzar, prendre decisions, formular propostes, implicar-se i ser protagonista en l'acció i avaluar aquesta.
- ▶ Entenem la participació com un procés permanent i progressiu d'aprenentatge, com una pràctica real i concreta, sostinguda per valors essencials vinculats a l'educació cívica per a l'exercici d'una ciutadania plena per part dels infants i adolescents.

2. SELECCIÓ INICIAL D'INFORMACIÓ CLAU RECOLLIDA AL PANEL DE DADES ELABORAT (diferents fonts d'informació: sistemes d'indicadors, estudis, memòries, informes de serveis...)

2.1. Algunes dades clau:

▶ Sobre estructures de participació infantil a la ciutat:

- L'estructura de participació infantil d'àmbit ciutat existent des de l'any 2004 és el Consell dels Infants de Badalona (CIB), que es dinamitza des del Servei d'Educació de l'Ajuntament.
- Actualment participen al CIB 40 centres educatius i socioeducatius. Des de l'any 2004 que el CIB es va impulsar amb la participació de 12 centres, s'ha donat un procés sostingut de creixement. El CIB forma part del CNIAC que aglutina actualment la participació de 38 municipis.
- Des de l'any 2019 existeix el compromís polític-institucional de crear el Consell de nois i noies adolescents, però encara està pendent la seva creació.

Com a informació de context:

- A l'any 2017 hi havia a Catalunya 59 consells de participació infantil.
- Al setembre de 2021 es va crear el Consejo Estatal de participación infantil, promogut pel Ministeri de Drets socials i Agenda 2030, format per 34 nois i noies de 8 a 17 anys, representants de consells de participació locals i autonòmics.

▶ Informació recollida en el marc del Projecte "Cercles del coneixement", desenvolupat per la TIAB a l'any 2018 sobre la percepció dels infants de la capacitat d'escolta dels adults (1.035 nens i nenes de 7 a 12 anys):

- En general, els infants no es senten massa escoltats pels adults (família, mestres...). Un nombre important d'infants diuen clarament que no se senten escoltats. Els infants que no es senten escoltats plantegen expressions com: "em manen callar, es riuen, diuen que sóc pesat, passen de mi, els grans haurien de ser més amables, m'interrompen...".
- Alguns expressen que els adults només els hi escolten en algunes ocasions, sense concretar.
- Molts manifesten que els hi agradaria que els tractin bé i els respectin.
- Alguns dels que se senten escoltats diuen que, quan ells parlen, els adults els hi respecten, els feliciten, els diuen que són molt madurs i/o educats, etc. Els infants que es senten escoltats ho valoren molt positivament i donen importància a l'atenció que els hi presten els adults. En alguns casos, s'expressa que els mestres i les mares escolten més.
- A partir dels grups d'aportacions en que sí disposàvem de les edats dels infants, hem detectat que quan més petits són, menys se senten escoltats (diuen que els adults els ignoren i que no els hi deixen participar a les converses). Els infants més grans que han fet aportacions, no només diuen que es senten escoltats, sinó també que la seva opinió es valorada i es té en compte.

▶ Dades de l'estudi "Parlen els nens i nenes. El benestar subjectiu de la infància a Barcelona (Institut d'Infància de Bcn, 2017 i revisat 2019): De l'enquesta realitzada a 4.000 infants d'entre 10 i 12 anys, el 38% dels infants, 4 de cada 10, es mostren poc satisfets amb l'escolta adulta. Pensen que les persones adultes no els escolten prou ni es prenen seriosament les seves opinions. En relació als 15 aspectes de la seva vida valorats pels infants, l'escolta adulta està en el bloc dels 4 amb mitjanes de valoració més baixa.

2.2. Informació rellevant no disponible:

▶ A nivell de Badalona:

- No existeix a la ciutat cap programa o estructura de ciutat des de la qual poder tenir informació fiable i actualitzada sobre la diversitat d'experiències de participació infantil que es puguin estar desplegant.

▶ A nivell general:

- No hem trobat estudis que en l'àmbit local analitzin el nombre i la tipologia experiències de participació infantil actives, així com el grau de satisfacció dels infants.
- No hem trobat estudis que reflecteixin si, en relació a l'experiència participativa d'infants i adolescents i a la seva percepció de ser escoltats, hi ha diferències vinculades al gènere en quan a la seva satisfacció.

3. SELECCIÓ INICIAL D'INFORMACIÓ CLAU RECOLLIDA A PARTIR DE LA CONSULTA OBERTA (formularis online > veure apartat 4. Observacions)

3.1. Aportacions a partir de la consulta realitzada als professionals de la xarxa:

- ▶ **Sobre la pregunta: En quin àmbit de la seva vida quotidiana penseu que els infants i adolescents tenen major oportunitat de ser escoltats i que les seves opinions es tinguin en compte?**
 - Majoritàriament la capacitat d'escolta més elevada i de promoure la participació dels infants i adolescents es situa en els àmbits de l'escola, els espais socioeducatius i de lleure.
 - En un segon nivell de rellevància es situa en la xarxa d'iguals i en la família.
- ▶ **Sobre la pregunta: en general, considereu que els infants i adolescents atesos al vostre servei/entitat disposen d'un espai on poder expressar les seves opinions, ser escoltats, poder decidir i participar activament en la vida del seu grup i/o del servei/entitat (espais deliberatius regulars)?** El 37% opinen que generalment, el 21% que sovint, el 25% que ocasionalment i el 17% que rarament.
- ▶ **Sobre la pregunta: els espais de participació que es promouen des del vostre servei/entitat, amb quin d'aquests nivells d'implicació dels infants i adolescents s'identifiquen preferentment?**
 - Majoritàriament s'opina que les dos tipologies o nivells de participació que preferentment es duen a terme es relacionen amb un procés iniciat per adults i els infants/adolescents després decideixen.
 - També tenen força rellevància el model de consulta (es demana idees a infants/adolescents, però qui decideixen són els adults) i d'informació (s'informa als infants/adolescents per a que participin en allò que han decidit i/o programat els adults).
 - En un 21% es planteja que la participació es simbòlica (alguns infants participen puntualment en actes públics organitzats).
 - Un 11% informa d'una pràctica participativa basada en un procés iniciat i dirigit per infants/adolescents, i un 7% en un Procés iniciat i liderat per infants/adolescents i compartit amb adults, els quals són supervisats pels infants/adolescents
- ▶ **Sobre la pregunta: en el vostre servei/entitat funcionen activament i regularment algun o alguns d'aquests espais de participació?**
 - L'estructura participativa més freqüent són les assemblees de grup (en un 73% dels casos).
 - Un 50% dels consultats participen al CIB.
- ▶ **Valoració sobre el grau de cobertura d'aquest dret segons col·lectius:**

COL·LECTIU	GRAU COBERTURA		
	Alta	Mitja	Baixa
Població en general	22	71	40
Població amb diversitat funcional	6	34	88
Població en risc d'exclusió social	6	32	95

- ▶ **Valoració sobre si en la garantia d'aquest dret tenen les mateixes oportunitats les nenes/noies que els nens/nois: SÍ (58%) - NO (42%)**

3.2. Aportacions a partir de la consulta realitzada als infants i adolescents de 10 a 18 anys:

- ▶ **En relació a si pensen que les persones adultes els hi escolten prou i tenen en compte les seves opinions,** el 41% valora que sí, el 42% que a vegades, el 13% que no i el 4% que no ho sap.
- ▶ **Quan es pregunta en què els hi agradaria aportar idees per a que es tinguin en compte la seva opinió:**
 - Molt majoritàriament s'expressa el desig i l'interès de poder opinar en l'àmbit familiar i escolar, i també de poder fer propostes per millorar el barri i la ciutat.
 - Algunes respostes fan referència a temes sobre els que voldrien opinar, com per exemple: convivència i seguretat ciutadana, medi ambient, pandèmia i salut, racisme, equipaments esportius i d'oci, feminisme, pobresa, solidaritat i justícia social, etc.

4. OBSERVACIONS

- **Han respost a la consulta adreçada als membres de la TIAB 133 professionals de serveis i entitats** de diferents àmbits (social, socioeducatiu, educatiu, salut, lleure, cultural i esportiu). Els 3 primers àmbits assenyalats és on es concentra un major nombre de respostes. El 44% d'aquests serveis i entitats realitzen una acció d'abast de ciutat i el 66% d'abast territorial.
- **A la consulta realitzada a infants i adolescents han participat 593, de 10 a 18 anys** (75% de la franja 10 a 13 anys i 25% de la franja de 14 a 18 anys. El 45% eren nenes/noies, el 49% nens/nois i un 5% sense especificar. Hi ha representativitat de tots el barris de la ciutat.